

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Siviilipalveluskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta.

Valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskeva muistio on kattavasti laadittu ja se huomioi monipuolisesti muuttuneet turvallisuusympäristön ja kansalaisten turvallisuuden kokemukseen liittyvät seikat.

Näkisimme siviilipalvelusjärjestelmän olevan sellainen osa, jonka vahvuudet voisi nostaa esille valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevaan muistioon.

Siviilipalveluskeskus toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla Keha-keskuksen (kehittämisen- ja hallintokeskuksen) erillisyyksikkönä vastaten siviilipalveluksen toimeenpanosta mm. määräämällä siviilipalvelusvelvolliset palvelukseen ja huolehtimalla heidän koulutuksestaan sekä ylläpitämällä siviilipalvelusrekisteriä, joka sisältää mm. tiedon siviilipalveluspaikoista. Siviilipalvelus on velvollisen vakaumuksen turvaava palvelumuoto, joka keskittyy ensi sijassa normaaliolojen palveluksen suorittamiseen.

Valmiuslain varautumisvelvollisuuteen liittyvät siviilipalveluksen yhtymäkohdat ovat ohuet ja niitä tulisi vahvistaa.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Arvio on annettu Siviilipalveluskeskuksen näkökulmasta.

Siviilipalveluskeskuksen rooli siviilipalvelusjärjestelmän toimeenpanijana ja siviilipalveluksen suhde valmiuslainsäädäntöön on varsin etäinen. Siviilipalvelus- ja täydennyspalvelusvelvollisten koulutukseen sisältyy runsaasti valmiuteen ja varautumiseen liittyviä koulutuskokonaisuuksia, mutta

jatkotoimet valmiuslain varautumisvelvollisuuteen jäävät osin selkiintymättömiksi. Näitä seikkoja olisi hyvä vahvistaa ja tiedostaa siviilipalvelusvelvollisista muodostuvassa siviilivarannossa (yli 40 000 henkilöä) oleva potentiaali. Seuraavassa kohdassa tarkemmin eriteltynä siviilipalveluksen roolin kehittämistä valmiuslain varautumisvelvollisuudessa.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Siviilipalveluskeskus nostaa esille Parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean mietinnössä Yleisen asevelvollisuuden kehittäminen ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttäminen (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:91) esille nousseet siviilipalveluksen varautumiseen ja velvollisen käytettävyyteen liittyvät seikat.

Siviilipalveluskeskuksen näkemyksen mukaan komiteamietinnössä esitetyt seikat olisi perusteltua huomioida valmiuslain uudistamista koskevassa työssä.

Siviilipalvelusvelvollisilla ei ole sijoitussuunnitelmaa liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen. Myöskään työ- ja elinkeinoministeriön ja siviilipalveluksen välillä ei ole erillistä valmiussuunnitelmaa siviilipalvelusvelvollisten käytöstä erityyppisissä valmiustilanteissa. Valtion keskusvirastoille teetetyn kyselyn mukaan siviilipalvelusta ei ole huomioitu niiden valmiussuunnittelussa.

Liikekannallepanopalvelukseen määrääminen ei estä muiden lakisäateisten varausten ja velvollisuuksien täyttämistä, kuten esim. VAP-varatut (varattu työnantajan käyttöön), varatut terveydenhuollon ammattihenkilöt, valmiuslain nojalla yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta suorittamaan määrättyt. Siviilipalveluskeskuksella on poikkeusoloissa oikeus saada työvelvollisuusrekisteristä tieto niistä siviilipalvelusvelvollisista, joille on annettu valmiuslain mukainen työmääräys toimia työvelvollisena.

Parlamentaarinen komitea katsoi, että valtion tarpeisiin vastaamiseksi siviilipalveluksen potentiaalin hyödyntämistä erityyppisissä valmiustilanteissa voitaisiin kehittää siten, että siviilipalvelus kytketään osaksi julkisen hallinnon varautumistyötä ja yhteensovittamista muiden varautumisesta vastuussa olevien viranomaisten kanssa. Siviilivarannon käytettävyyttä muissakin kuin sotilaallisissa kriiseissä olisi perusteltua kehittää.

Muutoksella olisi vaikutuksia eri viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön, siviilipalvelusvelvollisten täydennyskoulutustarpeeseen ja kehittämisellä on selvä pidemmän aikavälin kytkös sekä rekisterin kehittämiseen, yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, että resursointiin. Muutos vaikuttaisi myös Siviilipalveluskeskuksen rooliin, joka kytkee siviilipalvelusviranomaisen yhdeksi varautumisesta vastaavaksi tahoksi, sekä veloitteen koordinoida siviilivarantoa viranomaisten käyttöön.

Reijonen Mikko
KEHA-keskus - Siviilipalveluskeskus